

Veřejné zakázky

David Ondráčka

Transparency International ČR

www.transparency.cz

Místo úvodu

VZ = 635mld. Kč ročně (2009) = 17,5 % HDP

Státní rozpočet = 1.167mld. Kč (2009)

VZ – veřejný sektor (stát, samosprávy, ...) je v roli nakupujícího na trhu zboží a služeb

Hlavní rizika:

- nákup nepotřebných věcí;
- nákup za předraženou cenu;
- klientelismus, nepotismus

Oborový pohled na VZ

právník – smlouva, zákon klade podmínky na způsob jejího uzavření

ekonom – investice, nákup zboží a služeb, uspokojování potřeb

psycholog – vnitřní motivace, důvěra a rozhodování ve veřejném zájmu

sociolog – ?

politolog - ?

Zájmové skupiny – kdo hraje prim?

politik - ?

úředník - ?

občan - ?

podnikatel - ?

mezinárodní společenství - ?

Slovníček pojmů

Zadavatel VZ = kdo nakupuje za veřejné peníze

Předmět plnění VZ = to, co zadavatel kupuje

- dělení dle druhu:

(stavební práce x dodávka zboží x služby)

- dělení dle ceny:

(nadlimitní x podlimitní x malého rozsahu)

Zadávací řízení = postup při výběru dodavatele

Kvalifikační předpoklady = požadavky na dod.

Hodnotící kritéria = způsob určení nejl. nabídky

Veřejné zakázky – fáze celého procesu

Smyslem VZ je zajistit účelnost a hospodárnost vynakládání veřejných prostředků.

Veřejná zakázka má **3 fáze**:

- 1) fáze plánování
- 2) fáze zadávacího řízení
- 3) fáze realizace a kontroly

zákon o veřejných zakázkách reguluje **jen 2. fázi**

Fáze plánování - klíčové body

Potřebnost (nezbytnost) investice

Otázky:

Kdo rozhoduje o tom, zda je investice v daný čas smysluplná?

Pozorování:

- na řádnou rozvahu o potřebnosti investice mnohdy nejsou prostředky (lidské nebo časové) - prostor pro manipulaci

-zbytečná investice nemůže být nikdy hospodárná

Fáze zadávacího řízení - klíčové body

Definice zakázky

Otázky:

Kdo rozhoduje o vymezení zakázky?

Má k tomu dotyčný patřičnou kvalifikaci?

Pozorování:

- k dobrému vymezení zakázky je třeba odbornost a věcná znalost (dostupných technologií, trhu, atp.)*
- u stavebních zakázek je dobře zpracovaný projekt jedinou ochranou před vícepracemi*

Fáze zadávacího řízení - klíčové body

Kvalifikační předpoklady

Otázky:

Mají kvalifikační předpoklady vztah k zakázce

Pozorování:

-špatně nastavené (zmanipulované) kvalifikační předpoklady mohou předem zúžit počet uchazečů a tím popřít smysl konkurenčního testu

Fáze zadávacího řízení - klíčové body

Druh výběrového řízení

Otázky:

Kdo rozhoduje o způsobu oslovení uchazečů?

Kdo uchazeče vybírá, nejde-li o otevřené řízení?

Pozorování:

*- soutěž může pokrýt, pokud je osloven jen určitý okruh předem vybraných dodavatelů; **losování!***

*- diskriminační mohou být také příliš **krátké lhůty** nebo zbytečně **vysoký poplatek** za poskytnutí zadávací dokumentace*

Fáze zadávacího řízení - klíčové body

Hodnotící kritéria

Otázky:

Kdo rozhoduje o jejich nastavení?

*Soutěží se pouze o **cenu** nebo o tzv. **ekonomickou výhodnost**?*

Pozorování:

*-nevhodně nastavená hodnotící kritéria **obracejí naruby smysl soutěže** o nejvýhodnější nabídku*

*-hodnotící kritéria jako je smluvní pokuta nebo délka záruky **patří do smlouvy** – viz příklad Kuřim*

Fáze zadávacího řízení - klíčové body

Složení hodnotící komise

Otázky:

Je zaručena odbornost a nestrannost?

Je proces hodnocení nabídek dobře zachycen?

Doporučení:

*- nastavit rozhodovací procesy tak, aby jednání komise bylo řádně zdokumentováno a její **členové nesli za svá rozhodnutí odpovědnost***

*- zpráva o posouzení a hodnocení nabídek by měla být **zveřejněna** (informace dle zákona č. 106/1999 Sb. – NSS 17.6.2010)*

Fáze zadávacího řízení - klíčové body

Uzavření smlouvy

Otázky:

Navrhuje smlouvu zadavatele nebo dodavatel?

Je smlouva předem k dispozici?

Pozorování:

-zadavatel je díky zákonu o veřejných zakázkách při uzavírání smlouvy vždy v pozici silnější strany, pokud se jí dobrovolně nevzdá

-outsourcing právních služeb může oslabit veřejný zájem při sjednávání smlouvy

Fáze realizace a zpětné kontroly

Realizace zakázky

Otázky:

Plní dodavatel řádně dle vysoutěžených podmínek?

Kdo na to dohlíží?

Pozorování:

-v této fázi se projeví všechny chyby z fází předchozích

-dodavatel maximalizuje svůj zisk (kompenzuje úplatek) nízkou kvalitou, prostřednictvím víceprací, fakturací neexistujících činností

Fáze realizace a zpětné kontroly

Zpětná kontrola celého procesu

Otázky:

Probíhá vůbec?

Pokud ano, kdo ji provádí?

Pozorování:

-smyslem kontroly je srovnání původní zakázky s faktickým průběhem realizace,

-vyhodnocení spolehlivosti dodavatele i konkrétních osob zodpovědných za realizaci zakázky šetří náklady do budoucna

Kontrola

Finanční kontrola:

zákon č. 320/2001 Sb. – cílem kontroly je dodržování předpisů, hospodárnost a efektivnost vynakládání veřejných prostředků – řídicí kontrola (**interní**) + kontrola z pozice nadřízenosti (**veřejnosprávní**)

NKÚ:

- kontrola napříč státní správou (ne samospráva)
- chybí vynucovací mechanismus

Kontrola ze strany poskytovatele dotace:

- EU, dotace ze státního rozpočtu

Sankce

Úřad na ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS):

- pokuty za správní delikty zadavatele i dodavatelů
- zrušení zadávacího řízení, zákaz plnění smlouvy

Trestní postih:

TČ „sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě“ (§ 256 TZ)

TČ „pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži“ (§ 257 TZ)

Ze zprávy NERV

- lze ušít zakázku na míru určité firmě, aniž by byl porušen zákon o veřejných zakázkách;
- v roce 2009 prošlo pouze 45 % trhu veřejných zakázek přes otevřená řízení;
- jedna pětina zadávacích řízení je realizována pouze na základě nabídky jednoho dodavatele;
- pouze 30 % kontrolovaných subjektů nějak reaguje na kontroly NKÚ a 40 % na kontroly ÚOHS;
- finanční kontrola je vesměs čistě formální

Děkuji za pozornost

ondracka@transparency.cz